

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας στο δρόμο προς την ψηφιοποίηση

Περιοδικό *Livres Hebdo*, No 710, Παρασκευή 16 Νοεμβρίου 2007

Laurence Santantonios

Υπεύθυνη της στήλης « ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ » του *Livres Hebdo*

e-mail: lsantantonios@electre.com

Μετάφραση: **Κορίννα Durand-Κωνσταντοπούλου**

Βιβλιοθηκονόμος Βιβλιοθήκης Octave-Merlier

Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών

e-mail: Corinne.Durand@ifra.gr

400 000 έργα στον on line κατάλογο Gallica μέχρι το τέλος του 2010, καθημερινή αρχειοθέτηση του Διαδικτύου, έξυπνη αποθήκευση για τη διάσωση των ψηφιακών έργων, συνεργασίες με τις άλλες Ευρωπαϊκές Εθνικές Βιβλιοθήκες...

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας έχει κυριολεκτικά ξεχυθεί στον μεγάλο εθνικό ψηφιακό στίβο που χρηματοδοτεί εν μέρει το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου. Μια συμφωνία με τό Εθνικό Συνδικάτο των Εκδοτών θα επιτρέψει να γίνει στη φετεινή Έκθεση Βιβλίου, το τεστ της πρόσβασης στα έργα που προστατεύονται από δικαιώματα.

Τρίτη 13 Νοεμβρίου: ο Πρόεδρος της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Γαλλίας (ΕΒΓ), ο Μπρούνο Ρασίν, δίνει συνέντευξη τύπου οκτώ μήνες μετά την άφιξή του στο Ναό διαφύλαξης της Εθνικής Κληρονομιάς. Ανακοινώνει τα προσεχή μεγάλα έργα που θα γίνουν στο κτίριο της οδού Ρισελιέ που πρόκειται να γίνει πόλος πολιτιστικής και επιστημονικής ακτινοβολίας, μέσα στην καρδιά του Παρισιού, δίπλα στο Εθνικό Ινστιτούτο Ιστορίας της Τέχνης. Σχέδιο μεγάλου βεληνεκούς σίγουρα, για το οποίο γίνεται λόγος εδώ και 15 ολόκληρα χρόνια και όμως οι εργασίες δεν θα ξεκινήσουν πριν το 2009. Έχουμε καιρό ακόμα. Από την άλλη μεριά η ψηφιοποίηση, υπό την αιγίδα του Μπρούνο Ρασίν, βρίσκει γρήγορα το ρυθμό της και εξελίσσεται σε τρία μεγάλα εργοτάξια.

Η αρχειοθέτηση του Διαδικτύου. Κατ'αρχήν η αρχειοθέτηση του Web. Η συγκέντρωση αρχείων ξεκίνησε το 2004 σε συνεργασία με το αμερικανικό ίδρυμα Internet Archive με τη βοήθεια του ρομπότ Heritrix και μετά ακολούθησαν πολλές τακτικές επιχειρήσεις αρχειοθέτησης όπως αυτή των ηλεκτρονικών διευθύνσεων των εκλογών στην επαρχία μετά τις τελευταίες εκλογές. Σήμερα η αρχειοθέτηση του Παγκόσμιου Ιστού είναι πλέον μια καθημερινή δραστηριότητα στην ΕΒΓ, αντιπροσωπεύοντας 110 terabytes δεδομένων, δηλαδή 10 δισεκατομμύρια δεδομένων! Μέσα στους προσεχείς μήνες αναμένεται ένα προεδρικό διάταγμα για τη δυνατότητα πρόσβασης του κοινού σ'αυτά τα αρχεία, έτσι ώστε οι ερευνητές να μπορούν να έχουν πρόσβαση στα αναγνωστήρια δίπλα στον κήπο του ισογείου.

Η ψηφιοποίηση 300 000 έργων. Οι 90.000 τόμοι της Gallica (της ψηφιακής βιβλιοθήκης της ΕΒΓ) θα τύχουν ψηφιοποίησης του κειμένου τους μέχρι το καλοκαίρι του 2008, ενώ μόλις υπεγράφη μια συμφωνία με τη γαλλική εταιρεία Safig για την ψηφιοποίηση άλλων 300.000 έργων. Προς το παρόν ένα δείγμα βιβλίων βρίσκεται σε φάση πειραματική και οι εργασίες θα ξεκινήσουν μέσα σε έξι μήνες για να περατωθούν σε τρία χρόνια. Για το 2007 το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου της Γαλλίας διέθεσε το ποσό των 8 εκατομμυρίων ευρώ. «Για πρώτη φορά έχουμε να κάνουμε με μαζική ψηφιοποίηση τέτοιου βεληνεκούς», επιμένει ο Μπρούνο Ρασίν και υπογραμμίζει παράλληλα πως οι Ευρωπαίοι συνεργάτες παρακολουθούν το όλο εγχείρημα με ενδιαφέρον.

Όσοι παρακολούθησαν τον προγραμματισμό της Πολύ Μεγάλης Βιβλιοθήκης, της TGB (Très Grande Bibliothèque), όπως την αποκαλούσαν όλοι το 1990, θα παρατηρήσουν για μια ακόμη

φορά ότι το σχέδιο του Μιπτεράν ήταν ήδη πρωτοποριακό μιας και ήδη την εποχή εκείνη γινόταν λόγος για τη ψηφιοποίηση ενός εγκυκλοπαιδικού corpus 300 000 έργων. Τα προβλήματα όμως του κόστους (έκτοτε οι τιμές έπεσαν πολύ) και των δικαιωμάτων (μια μεγάλη διένεξη ξεκίνησε τότε μ'αυτή την αφορμή μεταξύ εκδοτών και Βιβλιοθήκης) υποχρέωσαν τη Βιβλιοθήκη να αναθεωρήσει (βλέπε να μειώσει) τον αριθμό των έργων και ν' αρκестεί στην εικονική ψηφιοποίηση 70.000 βιβλίων που δεν προστάτευαν πια πνευματικά δικαιώματα. Συνολικά, λοιπόν, θα χρειαστούν είκοσι χρόνια. Από σήμερα μέχρι το 2010, 400.000 έργα θα βρίσκονται σε άμεση και ελεύθερη πρόσβαση στην Gallica 2, δηλαδή 45 εκατομμύρια σελίδες.

Πρόσβαση στις νέες προσκτήσεις. Θα αφορά έργα ελεύθερα δικαιωμάτων. Ο Μπρούνο Ρασίν όμως είναι αποφασισμένος να μεταμορφώσει τη Gallica σε μια πραγματική ψηφιακή πύλη που επιτρέπει την πρόσβαση και σε καινούργια αποκτήματα χάρη σε μια συμφωνία με τους εκδότες (μα αλήθεια, πού βρίσκονται οι συγγραφείς σ'όλην αυτή την ιστορία;). Ο Σερζ Ερόλ, Πρόεδρος του Εθνικού Συνδικάτου των Εκδοτών, διευκρινίζει: *«Δεν υπογράψαμε τίποτε οριστικό. Συμφωνήσαμε μόνο να γίνει στη φετινή Έκθεση του Βιβλίου ένα τεστ με βάση το οικονομικό μοντέλο που προτείνει η εταιρεία Numilog. Θα αφορά δύο με τρεις χιλιάδες βιβλία που θα διαθέσουν εθελοντικά εκδότες όπως ο PUF (Presses Universitaires Françaises), Gallimard, Editis και Eyrolles. Όμως τα αρχεία μάς ανήκουν και δεν έχουμε σκοπό να ριχτούμε σήμερα στο μεγάλο στίβο. Προχωράμε με μεγάλη σύνεση: δεν υπάρχει περίπτωση να χάσουμε το μισό τζίρο μας όπως έγινε στο χώρο της μουσικής!»*

Πειρατεία. Το Εθνικό Συνδικάτο των Εκδοτών, απογοητευμένο που η μελέτη για το παράνομο κατέβασμα αρχείων που ανέθεσε η Κριστίν Αλμπανέλ στον Ντενί Ολιβέν, Πρόεδρο της FNAC, δεν συμπεριέλαβε το βιβλίο, μόλις ξεκίνησε μια έρευνα πάνω στην πειρατεία των βιβλίων. Όσον αφορά στην κατανομή του ετήσιου φακέλου των 8 εκατομμυρίων ευρώ που διέθεσε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, ο Σερζ Ερόλ δουλεύει σ'αυτήν την κατεύθυνση μέσα από μια επιτροπή στην οποία προεδρεύει: *«Προτίθεται να ζητήσω τα δύο τρίτα του κονδυλίου για το δημόσιο τομέα και το ένα τρίτο για τους εκδότες-ιδιώτες»*, επιμένει, ελπίζοντας πως οι εκδότες θα είναι σε θέση να υπολογίσουν τις ανάγκες τους σε ψηφιοποίηση. Η ΕΒΓ δεν ανησυχεί: φαίνεται πως ο φόρος πάνω στα μηχανήματα αναπαραγωγής κειμένων θα απέφερε περισσότερα κέρδη του χρόνου και πως δεν θα γίνονταν περικοπές στα 8 εκατομμύρια ευρώ στα οποία προσβλέπει...

BNUE (Bibliothèque Numérique Européenne), Tel (The European Library), Europeana ... Τί γίνεται με την Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη (BNUE) μέσα σ'αυτά τα πλαίσια; Ο Μπρούνο Ρασίν αναγκάστηκε να ξεκαθαρίσει τα πράγματα: από τη μια πλευρά υπάρχει η Συνδιάσκεψη των Ευρωπαϊκών Βιβλιοθηκών που γέννησε την Πύλη Tel (The European Library) το 2000 και που συνεχίζει το έργο της. Από την άλλη πλευρά υπάρχει η Ευρωπαϊκή Ένωση και η πρωτοβουλία της «i2010-bibliothèques numériques» που ξεκίνησε το 2005. Τον Σεπτέμβριο του 2007 ιδρύθηκε ένα ίδρυμα ολλανδικού δικαίου, η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη (European Digital Library-EDL), με έδρα τη Χάγη, προς το οποίο θα συγκλίνουν από δω και πέρα όλες οι ενέργειες: οι εργασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Συνδιάσκεψης Εθνικών Βιβλιοθηκών καθώς και η πρότυπη Europeana, δημιουργήματα του Ζαν-Νοέλ Ζαννενέ και της ομάδας του μαζί με τις βιβλιοθήκες της Ουγγαρίας και της Πορτογαλίας τον περασμένο Μάρτιο. Μάλιστα η υπεύθυνη της ψηφιακής βιβλιοθήκης της ΕΒΓ, η Κατρίν Λυποβιτσι, διορίστηκε στην EDL. Έτσι δεν αποκλείεται, η νέα πρότυπη Πύλη που θα κάνει την εμφάνισή της την προσεχή άνοιξη, σε πανευρωπαϊκή κλίμακα αυτή τη φορά και για κάθε τύπο έργου, να πάρει την ονομασία Europeana...κάτι που θα προκαλέσει μια κάποια σύγχυση.

Αμοιβαία ασφάλιση. Είναι φανερό. Ο Μπρούνο Ρασίν είναι ο συνεχιστής αυτού που ξεκίνησε ο Ζαν-Νοέλ Ζαννενέ. Ακόμα κι αν δεν μεταχειριστεί τα ίδια τεχνάσματα με τον «προκάτοχό» του, όπως τον αποκαλεί, ο οποίος προσπάθησε επάξια να φέρει στο προσκήνιο αυτή την υπόθεση και να κινητοποιήσει τους πολιτικούς, ο ίδιος επιχειρεί περισσότερο την κατανομή και το άνοιγμα ενώπιον άλλων οργανισμών και αυτό βρίσκει σύμφωνους τους περισσότερους επαγγελματίες.

Όσον αφορά στην Ευρώπη, θέλει να εργαστεί με το σύνολο των συνεργατών του για να καταλήξει σ'ένα κοινό δόγμα – και υπόσχεται να τους μεταδώσει βήμα προς βήμα τα μαθήματα από την εμπειρία της ψηφιοποίησης με την εταιρεία Safig. Η κύρια φροντίδα του είναι η *«μέγιστη δυνατή αμοιβαία ασφάλιση»* των επιτευγμάτων της ΕΒΓ με τις άλλες γαλλικές βιβλιοθήκες. Την προηγούμενη εβδομάδα συνάντησε τα συμβούλια εποπτείας και τους αντιπροσώπους των δημοσίων και πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών προκειμένου να προγραμματίσουν έναν εθνικό συντονισμό και να μπορέσουν να επωφεληθούν από την αποθήκευση και συντήρηση των ψηφιακών δεδομένων. *«Δεν αποκλείεται καθόλου να ψηφιοποιήσουμε το υλικό κάποιας δημόσιας ή πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης πριν από το υλικό της ΕΒΓ, μας λέει, αφού λάβουμε βεβαίως υπόψη τί μέσα διαθέτουμε»*. Να λοιπόν τί θα μπορούσε να προκαλέσει το ενδιαφέρον μερικών...